

Om Bjernemark

- en landsby på Tåsinge

Forskellige bidrag til byens og ejerlavets historie

Jacob Mortensen, født i Bjernemark d. 31. oktober 1827, senere privatskolebestyrer i Svendborg, skriver i sin litteratursamling, bind 1. 1886:

Nogle træk af Landboforholdene paa Thorseng under Jordfællesskabet

Det var først i slutningen af det attende Aarhundrede, at Jorderne bleve udskiftede paa Thorseng, saa at enhver Jordbruger fik fri Raadighed over, paa hvad Maade han vilde dyrke sin Jord, og til hvad Tid han vilde lade dette foregaa.

Førend Udskiftningen havde Bymændene de dyrkede Jorder fordeelt saaledes, at de fik større eller mindre Stykker i Rad, for at Enhver kunde faa Part saavel i den slette som i den gode Jord. De langt fra Byen liggende Jorder fik sjældent Gjødning, dels fordi Gjødningen ikke kunde slaa til til hele Sædearten, og dels fordi det var mere besværligt at faa den saa langt bort, da der paa den Tid ikke vare ordentlig anlagde Biveje. Mange af de langt bortliggende Jorder bleve aldrig eller kun undtagelsesvis dyrkede, og de kaldtes da Overdrev.

Tiden for Sæd og Høst var heller ikke overladt til den Enkelte efter eget forgodtbeftindende, men vedtoges i Samlav med Bymændene paa »Stævnet«. Alle Gaarde og Huse laa førend Udskiftningen samlet i Byen, hvor der da var en stor aaben Plads, hvor »Majtræet« stod. Majtræet var en Stang paa Størrelse som et lille Masttræ. Stævnet var saaledes Pladsen omkring Majtræet og kaldtes saaledes, fordi Bymændene blev samlet her for at afgjøre Byens Anliggender. Den Mand, som sammenkaldte dem, kaldtes »Bymanden« eller

»Oldermanden«. Oldermandsbestillingen varede kun et Aar ad Gangen og vexlede mellem alle Bymændene. Stævnet skete ved Bytrommen eller Byhornet, som Oldermanden havde til Opbevaring.

Naar de vare samlede og af Oldermanden havde faaet Kundskab om, hvad Stævnet gjaldt, var efter endt Raadslagning Flertallets Mening den gjældende, og Mindretallet maatte rette sig derefter. Brød nogen den opnaaede Overenskomst, var den sædvanlige Bøde en Tønde Øl og nogle Kander Brændevin, som da fortæredes af Bylavet enten paa Stævnet eller hos Oldermanden. Den skyldige var nødsaget til at betale, da han ellers var udsat for Fortrædigelse af de andre Bymænd og deres Folk ved Sammenkomsten af deres fælles Foretagender.

Paa Stævnet bestemtes saaledes, naar Jorden paa de forskjellige Steder i Bymarken skulde pløjes, og paa den bestemte Dag mødte saa Oldermanden med Bytrommen paa det aftalte Sted. Hele Gaardens Folk med undtagelse af Konen og Smaabørnene mødte da med en Plov forspændt med 4 eller 6 Heste, undertiden med 8.

At have 1 eller 2 Heste for en Plov var der paa de Tider ikke tale om, da Hestene, Plovtøj og Jord i Forening var en Hindring derfor. Enhver Gaards Folk holdt da for Enden af deres Jordstykke med Ploven, afventende Signalet til Begyndelsen af Pløjningen, som bestod i, at Oldermanden rørte Trommen. Naar dette var sket, gik det da hele Tiden uden Afbrydelse, alt hvad Remmer og Tøj kunde holde, indtil Signalet af Trommen tilkjendegav, at der skulde holdes Middag eller

»Fyraften«, og naar Trommen lød, spændtes da fra Ploven, enten de var paa Midten eller i Enden af Stykket.

Det gjaldt da ved Fællesskabet i hine Tider om at blive først færdig, og det ansaaes for en Skam at blive den sidste. Den, som fik tilsaaet sidst, fik »Tæven«, et udtryk til Betegnelse heraf, og denne Gaards Folk blev da drillet af de andre Gaardes Folk ved deres Sammenkomster med det Spørgsmaal, om de havde noget Valle, for ellers kunde de hente noget hjemme hos dem. Dette skulde betegne, at Affaldet af Mælken var god nok til Folk, som ikke vare dygtigere. Skammen at faa sidst tilsaaet holdt sig længe efter Udskiftningen, hvor Enhver dog havde frie Hænder med Hensyn til Maaden og Tiden for sin Jords Drift. Efterstaaende er et Eksempel herpaa:

I Knudsbølle boede mange Aar efter Udskiftningen tvende Gaardmænd, den ene hed Anders Skov, og den anden hed Rasmus Haar. Anders havde ikke mere at tilsaae, end han kunde blive færdig med paa nogle Timers Tid, medens Rasmus havde hele Toften ved Gaarden, hvorfor Anders mente, at Rasmus fik »Tæven« dette Aar, men denne Mening var Rasmus ikke af, og for at vise at hans Mening var den rigtige, samlede han sine Folk ved Midnat, lod dem spænde Hestene for Harverne og lod dem harve Toften, uden at den fik den sidste Plojning. Han saae nu det overharvede med Byg og lod det harve bagefter. Da dette var tilendebragt i den tidlige Morgenstund, lod han et Par af Hestene spænde for Tromlen, hvorpaa dette sidste Foretagende henhørende til Tilsaningen paa-begyndtes og var fuldført paa en Times Tid. Da Anders Skov om Morgenen kom uden for Porten for at træffe Foranstaltning til, at den Smule Tilsaaning, han havde tilbage, kunde blive fuldført, saa han, Rasmus Haar kjørte og tromlede Toften, og han sluttede heraf, at han maatte gaa af med »Tæven«. Men havde Rasmus det Held at slippe for »Tæven«, saa havde han ogsaa det Uheld ikke at høste meget

mere end Sædekornet i Toften, formedelst den lette og ildfulde Behandling, han havde tildelt dens Agre ved Tilsaningen.

Kvinderne maatte paa de Tider hjælpe til med de fleste af Mandens Arbejder, som at »drive Plov«, slaa Gjødning paa, sprede den, kjøre Harve, kline Væggene, kalke, stryge Steen, bryde Hør og skjætte den, læsse Hø og Korn – ja, ofte kunde man see Konen staae paa det øverste af Huset og feje Skorsteen.

Stævnen i Bjernemark var paa den Plads, som endnu i den Dag i Dag kaldes Plantebedet, hvilken Benævnelse den har faaet deraf, at Enhver af Byens Gaarde her havde hver et lille Stykke Jord til at saae Kaalfrø i til Kaalplanter om Foraaret til Udplantning i Haverne henad Sommeren. Pladsen havde den Gang en langt større Udstrækning end i Nutiden, da de den omgivne Have og Markejere af og til have flyttet deres Hegn ud og lagt Stykker deraf til deres Jord.

Majtræet benyttedes, naar de unge Karle i Begyndelsen af Skjærsommer »reed Sommer i By«. Omkring Majtræet dandsedes da efter endt Ridning. »Ride Sommer i By« foregik paa den Maade, at der redes fra Gaard til Gaard, hvor da Rytterne bleve beværtede siddende paa Hestene med Smørrebrød, Brændevin og Øl.

Der førtes da af den valgte Formand en Dannebrogsgfane, som var udpyntet med Spejle, spraglede Tørklæder, Baand og andet deslige. Ved Rytterskarens Besøg i Gaardene indbødes Hosbond, Madmoder og Børn til at deeltage i deres Festligheder paa Majpletten om Aftenen. Majtræet var da pyntet med Guirlander, Dannebrogssflag, Blomster og Krands. Pyntningen var foretaget af Byens Ungmøer.

Naar begge Kjøn da efter endt Ridning samledes om Majtræet, tog den Ungersvend, som var udnævnt til Formand, og som saadan var den meest ansete i Lavet, den Krands af Majtræet, som han syntes at være den kjønneste og satte den paa den Ungmø, som efter

hans Skjøn var den Rareste, og hun var da hermed erklæret for Majdronning ved Festen og hans udkaarne Dame.

Derpaa tog enhver af de andre Ungersvende hver en Krands af Majtræet og bekrandsede den Ungmø, som de valgte til deres Majbrud. Ungersvende og Ungmøer gav hver lidt til Spise og Drikke, og Bymændene, som kom med, gav ogsaa efter Lyst og Evne. Festlighederne fortsattes een eller flere Dage, til Spise og Drikkevarer vare fortærede.

Under Ridningen vare de ledsagede af een eller flere Musikantere med Klarinet eller Violin, hvilke tvende Instrumenter paa den Tid var i Brug ved Dandsen, enten vekselsvis eller begge paa en Gang, naar der vare flere Musikanter tilstede.

I sin samling fortæller Jacob Mortensen ligeledes om:

Navnet paa Bjernemark offentlige Veje i Begyndelsen af dette Aarhundrede

Paa Bjernemark Grund var i Begyndelsen af indeværende Aarhundrede følgende offentlige Veje, Pladser og Damme:

1. Kirkevejen kaldtes den Vej, som løber fra eller er en Fortsættelse af Hulvejen til Bregninge.

2. Svendborgvejen kaldes den Vej, som fra Vindeby-Vemmenæs Vejen ved den første Holstensgaard drejer mod Vest og senere gaar over Bjernemark Grund, hvor den strax efter støder til Bregninge-Vornæsvejen.

3. Skovmaalsvejen kaldes den Vej, som fra Svendborgvejen gaar igjennem Skoven neden om Bakkerne, fortsætter over Bjernemark Dal, drejer senere mod Syd og gaar forbi de fire Udflyttere til Skovvejen, hvor denne ved Skovfogedhuset drejer af mod Vest. Den kaldtes saaledes, fordi Skovmaalene – paa et Par nær – der hørte til Bjernemark Gaardslodder laa ved denne Vej. Ruiner af Grøfter og Volde,

som gjorde Skjæl mellem hvers Skovmaal, findes der endnu, hvorved man kan danne sig en Mening om, hvor stort hvert enkelt Maal har været.

4. Skovvejen kaldtes den Vej, der gik fra det Sted, hvor Bjernemark Gade og Hulvejen støder sammen, og gaar først mod Nord til Skovmaalsvejen, hvor den drejer mod Vest og gaar igjennem Skoven til de tre Huse, der ligger mellem denne og Stranden.

5. »Bernemargade« gaar fra Enden af Hulvejen til Gaarden, som ligger for Enden af den, hvor den kaldes Krogen.

6. Hulvejen kaldtes den vej, som gaar fra Svendborgvejen over Bjernemark Dal til det Sted, hvor Skovvejen og Bjernemark Gade støder sammen. Den kaldes saaledes, fordi den gaar over Lavningen i Bjernemark Dal, hvorved der fremkommer et Hul i den, naar man stod ved Enden og seer henad den.

7. Smedevejen kaldes den Vej, som gaar fra Svendborgvejen til Bjernemark Gade forbi Dammen i Dalen, hvor Bjernemark Smede laa i ældre Tid, og desaa har Smeden givet Vej og Dam Navn.

8. Lassegyde kaldes den Gyde, der fra den Gaard, der ligger for Enden af den, gaar forbi den anden offentlige Dam til Smedevejen. Dam og Gyde kaldes saaledes, fordi der laa saa mange Hobe Heste- og Kogjødning af disse Dyr, der daglig vandedes i Dammen. Hver Hob, som var lagt, kaldtes et Las.

Hvor Lassegyde og Smedevejen støder sammen er en offentlig Plads, som kaldtes Plantebedet, hvor Bjernemark Majtræ i ældre Tider stod, og Pladsen var paa sin Tid mere end dobbelt saa stor. Efterhaanden have de Folk, som have Jord omkring den, flyttet Hegnet mere og mere ud paa Pladsen, og ved

saaledes at blive trykket fra alle Sider er den efterhaanden bleven saa lille.

Førend Udskiftningen var der 8 hele Gaarde og 13 huse med Jord, og af disse laa de 5 Gaarde ved Bjernemark Gade og de 3 ved Lassegyde. Ved Smedevejen laa 3 Huse, ved Bjernemark Gade 2, og de øvrige ved Skovvejen.

Ved Udskiftningen blev en af Gaardene ved Bjernemark Gade delt i tvende halve og lagt ved Skovmaalsvejen, den nærmest Byen brændte af for cirka 50 år siden en Foraarsdag, da manden, som hed Jens David, var i Skjellet at pløje, og hans Husbestyrerinde bagede Brød. Ligeledes blev ved Udskiftningen tvende af de Gaarde ved Lassegyde udskiftede, den ene blev lagt ved Svendborgvejen og paa samme Vej den anden Halve, medens den øvrige Jord dels forblev ved Huset, som blev bygget paa Gaardspladsen, dels lagt til det Hus, som blev bygget paa den Gaardsplads ved Bjernemark Gade, hvor Gaarden var flyttet ud.

Senere blev en Gaard ved Bjernemark Gade bygget i stedet for det Hus, som stod ved Smedevejen nærmest Plantebedet. Denne Gaard er for en Deel Aar siden flyttet ud og lagt paa Svendborgvejen. Paa Gaardspladsen ved Bjernemark Gade blev et Hus. Nogle Aar derefter blev en anden Gaard ved Bjernemark Gade flyttet ud ved Svendborgvejen, og til Huset, som blev bygget paa Gaardspladsen, blev lagt noget Jord, som var tilovers af de tvende Halvgaarde ved Skovmaalsvejen. I de senere Aar er der bleven bygget et Hus ved Svendborgvejen, 2 ved Skovmaalsvejen og 1 for enden af Skovvejen.

Efterskrift

Ovenstående 2 beretninger er som nævnt hentet i Jacob Mortensens håndskrevne litteratursamling, som findes i Svendborg Byhistoriske Arkiv (Svendborg & Omegns Museum), hvorfra den velvilligst har været udlånt til vort arkiv. Samlingen rummer flere interessante

skildringer, og da navnlig fra hans fødeby Bjernemark. Valdemar Jensen foretog i begyndelsen af 1980'erne en transskription af den gamle gotiske håndskrift til maskinskrift for den del af samlingen, der har størst interesse for Tåsinge. Disse afsnit findes nu som kopi her i vort arkiv.

Jacob Mortensen var søn af gårdfæster Morten Jacobsen (Svop) og hustru Ane Jacobsdatter i gården Bjernemark matr. nr. 4a. På den tid var hans fødehem beliggende på matr. nr. 13c. ved nuværende Bjernemark Byvej 9. Omkring 1870 blev gården flyttet og genopført på marken med både gamle og nye bygninger ved dens nuværende plads, Bjernemarksvej 56.

Jacob Mortensen havde en lille privatskole i Skattergade 11, Svendborg. Han døde 1904-15/02.

I Tåsinge Årbog 1989 findes hans lille beretning om »Bjernemark Fællesmose«, og i årbogen 1995 danner hans »Musikalier til gamle Danske« grundlag for en artikel af Bent Christoffer Nielsen.

Tillæg

For at nutidige læsere bedre vil kunne forstå Jacob Mortensens benævnelser af datidens vejnavne og deres forløb i Bjernemark, vil det nok være nødvendig med nogle nærmere forklaringer:

1. »Kirkevejen« er i dag det stykke, som går fra korsvejen på Bjernemarksvej og til Bregninge kro.

2. »Svendborgvejen« var hele den nuværende Bjernemarksvejs forløb fra Sundbrovej til Vornæsvej.

3. »Skovmaalsvejen« var vejen gennem Horse Skov fra Bjernemarksvej og ad Horse Skovvejs nordlige del til hjørnet ved Horsevængets begyndelse.

4. »Skovvejen« er et navn, som også har været brugt, inden vi fik de nye vejnavne, og er det stykke af den nuværende Horse Skovvej, som går fra Stejlbjergvej ved det store

kastanietræ og til hjørnet ved det gamle skovfogedhus, hvor Horsevænget begynder.

5. »Bernemar Gade« var den del af den nuværende Bjernemark Byvej, som løber fra Horse Skovvejs begyndelse og ender foran porten til »Drostgaarden« i »Krogen«.

6. »Hulvejen« kaldtes det stykke af Stejlbjergvej, som går fra korsvejen ved Bjernemarksvej og til det store kastanietræ ved Bjernemark Byvej - Horse Skovvej. Dette navn kendes også fra nutiden.

7. »Smedevejen« var det stykke af Bjernemark Byvej, som går direkte fra Bjernemarksvej forbi dammen i bunden af dalen til dens udmunding ved Bjernemark Byvej nr. 10, 25 og 33.

8. »Lassegyde« gælder det stykke af Bjernemark Byvej, der danner en sidevej af denne og ender ved gården »Højvang«.

Svend Højte, der var født 1918 i Vårø, og som vil være årbogens læsere bekendt gennem hans mange artikler, har også haft lejlighed til at studere Jacob Mortensens skriftlige arbejder. Og i 1982 sendte han følgende indlæg til vort arkiv:

Nogle oplysninger om Bjernemark

Hvor gammel landsbyen Bjernemark er, ved ingen, men da stednavneforskere har forsøgt at vurdere landsbyernes alder ved hjælp af deres navne, kan man måske af deres oplysninger skønne, at Bjernemark formodentlig ikke er meget ældre end fra omkring år 1000.

Dette er imidlertid en højst usikker datering, og den betyder naturligvis ikke, at der ikke kan have været en endnu ældre bebyggelse på stedet, om end måske ikke en egentlig landsby.

I de skriftlige kilder nævnes Bjernemark vistnok første gang i et tingsvidne fra 1460, hvori forekommer landsbynavnet Bierne, men forskerne har en mistanke om, at det måske er et forfalsket dokument, som først er skrevet på et senere tidspunkt.

Landsbyen Biernemarck er omtalt i Kær-

strups Jordebog 1537, og det er da også fra denne kilde, jeg har de ældste oplysninger om dens beboere.

I denne Jordebog er nævnt navne på 11 Bryder. Det giver et vist begreb om landsbyens størrelse på den tid.

Af disse navne er det mest interessante *Jep Strambeck*. Der kan næppe være tvivl om, at gårdnavnet »Strambækgaarden«, nu »Strandbæksminde« (matr. nr. 2 a), har sin oprindelse helt tilbage fra 1537 og måske endda tidligere.

Endvidere nævnes *Lass Høj*, men det er mere tvivlsomt, om gårdnavnet »Højvang« (matr. nr. 1 a) kan føres så langt tilbage. Det kan dog ikke helt udelukkes. Fra i hvert fald 1778 træffes navnet Høj i denne gård.

Af personlig interesse for undertegnede er navnet *Niels Høythe*, men dette navn ser ud til at være forsvundet ret hurtigt i Bjernemark.

I listen over Degnekorn fra ca. 1570 nævnes *Anders Traun*, men også dette navn synes ret hurtigt at være gledet ud.

I Jordebogen 1610 nævnes *Anders Drost*, og det navn er blevet fortsat helt op til ca. 1900. Det er da også stadig bevaret i gårdnavnet »Drostgaarden« (matr. nr. 3 a).

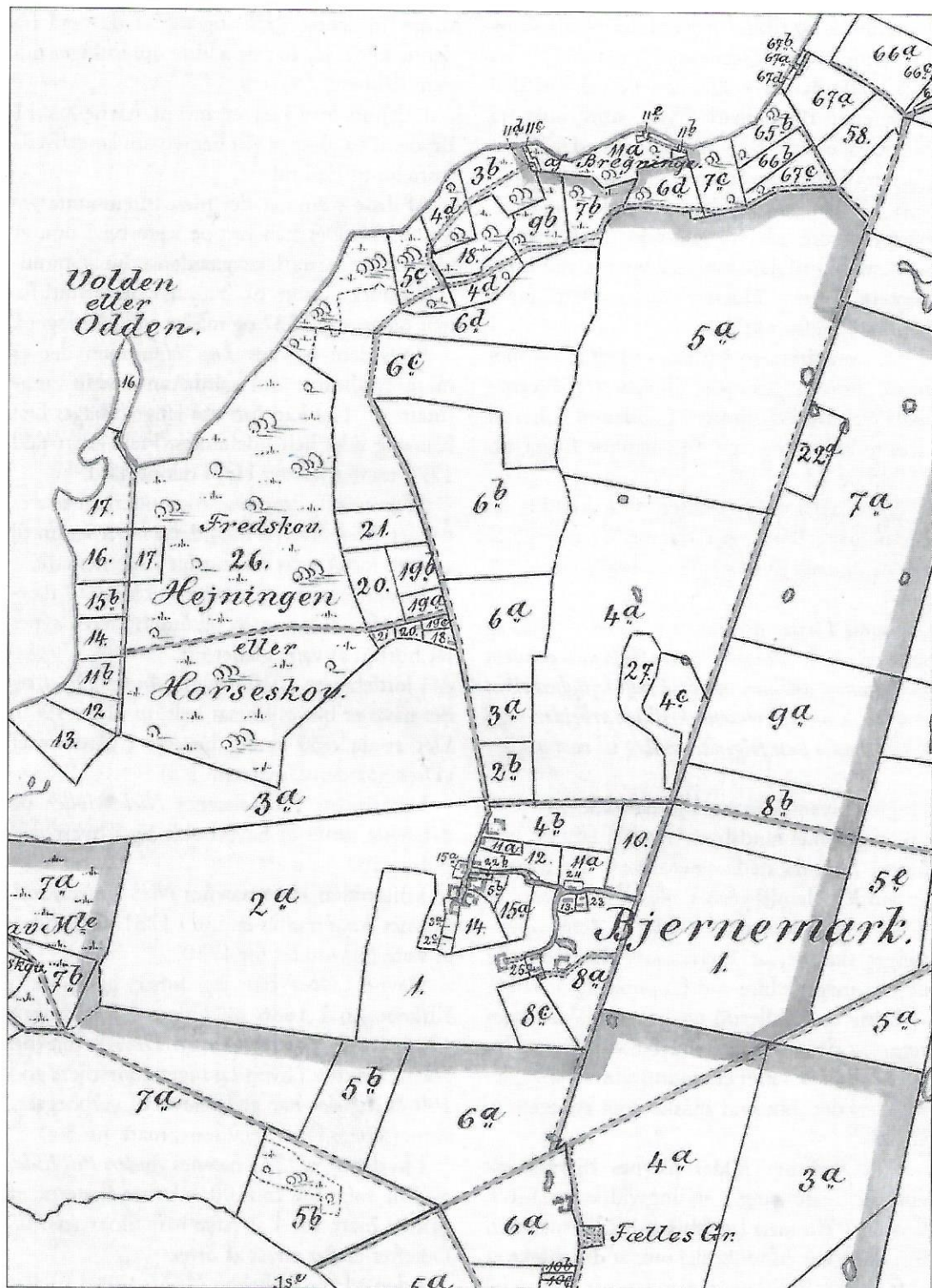
I matriklen 1662 nævnes *Niels Møller*, og det navn synes at have holdt sig i hvert fald indtil 1731.

I matriklen 1664 nævnes *Niels Jensen Kuld*. Navnet *Kuld* træffes endnu i 1731, men synes at være forsvundet før 1750.

Navnet *Øboe* har jeg første gang set i Kirkebogen i 1686 og senere i Jordebogen 1724, hvor *Niels Rasmussen Øboe* er nævnt. Navnet træffes i hvert fald igennem mere end 100 år, og det har givet navn til »Øboegaarden« (senere »Faaregaarden«, matr. nr. 5 a).

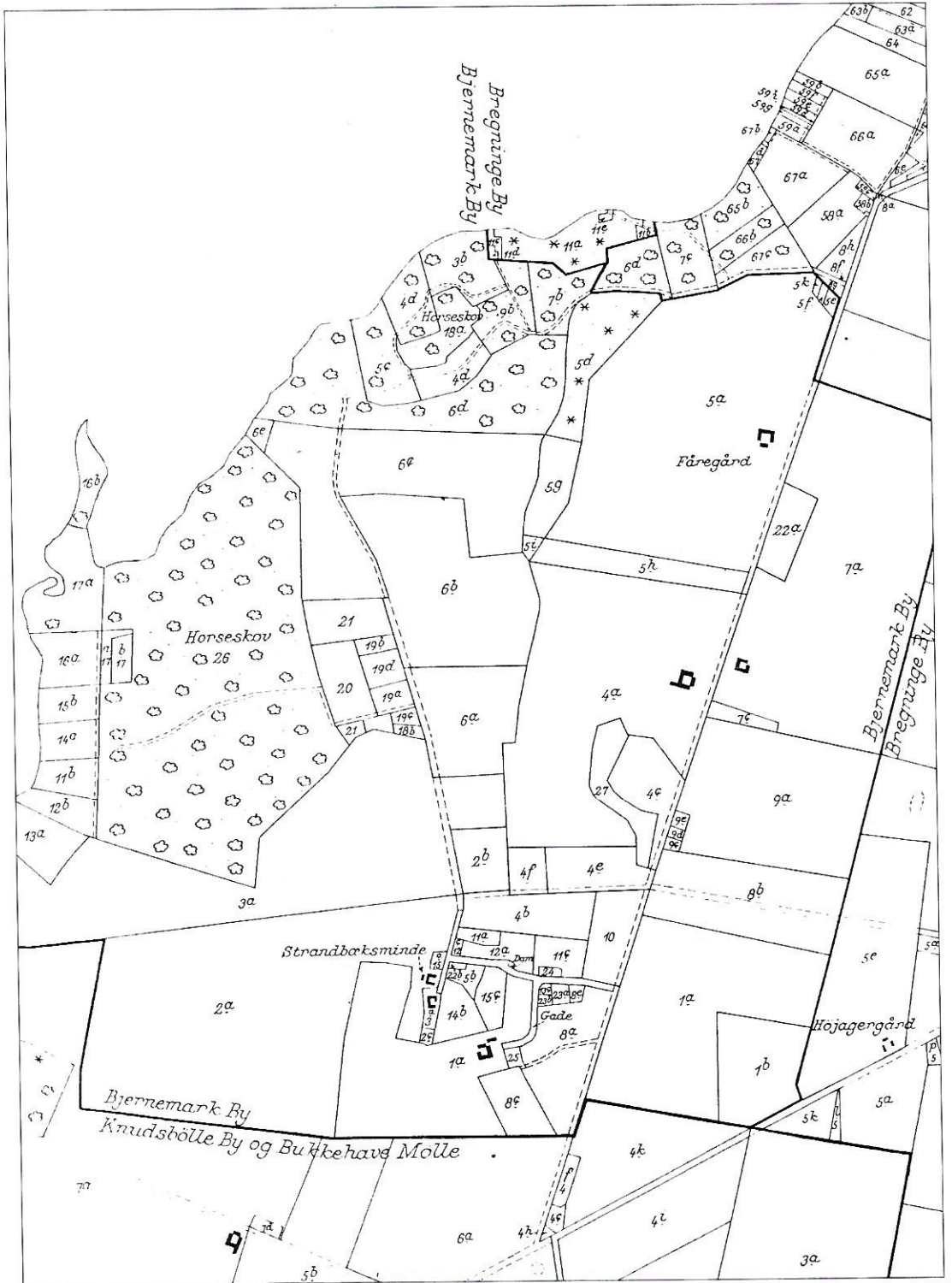
I Jordebogen 1731 nævnes *Anders Piil Kuld*, og i de følgende ca. 100 år synes fæsterne af gården matr. nr. 4 at have haft tilnavnet *Piil*. Derefter er det afløst af *Svop*.

I den ældste kirkebog (1646-1732) træffes endvidere i Bjernemark følgende tilnavne: *Ungemand, Huermand, Rogen, Lund, Muhle*,

Bjernemark ejerlav. Udsnit fra gl. kort omtegnet 1890.

(Copyright Kort & Matrikelstyrelsen, Rentemestervej 8, 2400 København NV).

Bjernemark ejerlav. Udsnit fra nyere matrikelkort 1962.
 (Copyright Kort & Matrikelstyrelsen, Rentemestervej 8, 2400 København NV).

Skoff, Byloff, Brun, Skarøe og Jyde samt naturligvis en række erhvervstilnavne som for eksempel *Bødker, Smed, Klejnsmed, Skomager, Skrædder, Væver, Hjulmand* og som noget temmelig sjældent også *Glarimester*.

Selv om der i Jordebogen 1537 kun er nævnt navne på de 11 Bryder, har der givetvis været mange flere beboere. Først og fremmest naturligvis koner, børn og tjenestefolk, men formentlig også nogle indsiddere og måske enkelte husmænd.

I listen over Degnekorn fra ca. 1570 er nævnt 14 navne, og af disse er 1 anført som boende i et »Gadehus«. To andre boede i hver sin halvgård og slap derfor med $\frac{1}{2}$ ydelse.

I Kronskødet af 1573 til Erik Rosenkrantz er anført 10 gårde i Bjernemark.

Ca. 100 år senere har vi de ældste matrikler. I matriklen 1664 er anført 9 helgårde, 2 halvgårde, hvoraf den ene var øde, og $\frac{1}{4}$ gård. Endvidere 3 huse.

Medens bøndergodset i 1662 hørte under kronen, var det i 1664 matriklen fæstegods under »Ellensborg« (»Holckenhavn«), som da ejedes af Korfitz Ulfeldt og Leonora Christine. Imidlertid blev deres godser ved Højesteretsdom af 1663-27/07 beslagnede af kronen, så i 1664 var de faktisk ikke mere i besiddelse af bøndergodset i Bjernemark, selv om dette er anført i matriklen 1664. Årsagen til denne uoverensstemmelse er, at det har taget en vis tid at udarbejde matriklen, og da den blev skrevet, var oplysningen rigtig.

Kronen ejede derefter bøndergodset i Bjernemark, indtil det med skøde af 1678-14/03 blev overdraget til Niels Juel.

I matriklen 1688 er i Bjernemark anført 11 gårde, 2 huse med jord og 2 jordløse huse.

Vistnok omkring midten af 1700 tallet blev imidlertid nogle af gårdene nedlagt. I Jordebogen 1767 er der kun 8 gårde tilbage, og de var alle gjort lige store i hartkorn. Til gengæld var antallet af huse vokset til 11.

Ved udskiftningen og de efterfølgende udflytninger skete forskellige ændringer. I

matriklen 1844 er der 6 helgårde, 4 halvgårde og 17 huse.

Jacob Mortensen (med tilnavnet Svop) har i sine optegnelser omtalt, hvor de nævnte 8 gårde var beliggende før delingerne og udflytningerne. Indtil ca. 1800 var alle de datidige 8 gårde beliggende samlet i landsbyen. Han skriver, at 5 lå ved Bjernemark Gade og 3 ved Lassegyden. Matrikelnumrene 1, 2 og 3 ligger endnu på deres gamle plads.

Den gård, som han fortæller, oprindeligt lå ved Bjernemark Gade, men blev flyttet til Smedevejen nærmest Plantebedet, må være matr. nr. 4. Han skriver endvidere (1886), at den for en del år siden blev flyttet ud ved Svendborgvejen (Bjernemarksvej 56), og det passer godt med, at det skal være sket ca. 1870-1872. Så vidt jeg kan se, lå den oprindelige gård på nuværende matr. nr. 4 b. På kortet i pastor Frederik Christian Lunds bog: »Beskrivelse over Øen Thorseng» (1822) er da også vist en gård på dette sted. Matr. nr. 5 a. må sikkert have ligget på nuværende nr. 5 b.

Matr. nr. 6 har formodentlig oprindeligt ligget ved Bjernemark Gade. Allerede omkring 1800 blev den, så vidt jeg kan se, flyttet helt ud i det nordvestre hjørne af nuværende matr. nr. 6 c. Her er på Lunds kort vist en gård.

Hvor matr. nr. 7 oprindeligt har ligget, ved jeg ikke, men muligvis har det været ved »Lassegyden«. På Lunds kort er den blevet flyttet ud ved Bjernemarksvej 53.

Matr. nr. 8 må sikkert have ligget på nr. 8a. Fra denne blev matr. nr. 9 udskilt og lagt ved Bjernemarksvej 57. Det må være den, der også er vist på Lunds kort.

Svend Hansen Højte, f. 1918 i Vårø, Bjerreby sogn, død 1999 i Højbjerg v. Århus. Civilingeniør. Hobby: Tåsinges lokalhistorie. Artikler i Tåsinge Årbog 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 2002 og 2003. Beretningen er dateret 31. december 1982 og gengives her uforkortet og med få tilføjelser vedrørende vejnavne og nr.